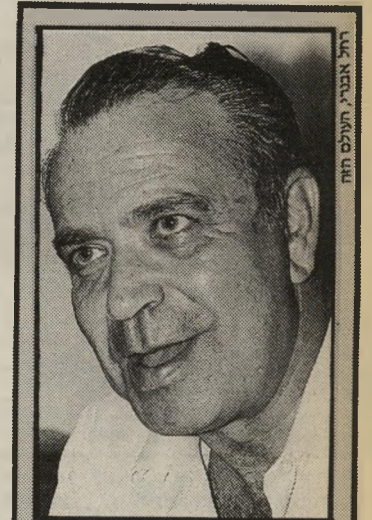

אברהם עופר. אני ביקשתי מהמנכ"ל שהיה בתפקיד שיישאר בתפקיד.

אספר לך סיפור בעניין הזה. אברהם עופר היה איש טובילב. אילו שאלת אותי האם היום, אחרי שהכרתי את מישרד-השיכון, הייתי מוכן לשים את ידי על גחלים בוערות ולומר שאברהם עופר היה איש ישר והגון, הייתי אומר לך שהייתי שם את שתי ידיי על ערימת-הגחלים.

אז כשעופר היה שרהשיכון פניתי אליו בענייניו של אל אורח מסויים. היתה לי תקריט עם המנכ"ל שלו, דויד ויינשל. הוא לא רצה

החבר אברהם עופר

שאלה: יש אומרים שזה בגלל הבלב מזקי. תשובה: אתה מכיר את שמיר, הדברים האלה לא השפיעו עליו.

לסטות מהנחיות שהיו לו. הוא אמר יש הנחיות ואני לא סוטה מהם, יש תקנות, אני לא זו הלכנו אל עופר למישרד, ועופר י"ל אמר לו: תסדר את העניין. ויינשל ביקש פתק, ועופר נתן לו פתק. כשהוא יצא ממתי לו: אברהם, אם אני אהיה פעם שר ויבוא אלי פקיד שלי ויבקש הוראה בכתב, אני אתן לו הוראה בכתב ומיכתב-פיטוריים.

כשבאתי למישרד ויינשל כמוזן חשב שאני לא אשאיר אותו בתפקיד. אני ידעתי שהוא בחור מוכשר מאוד. ביקשתי ממנו שיישאר בתפקיד. כשהוא הלך להיות מנכ"ל בנק ישראל ועמתי בפני דילמה — זו היתה התקופה הראשונה של 1977, ובתנועת הדרת ובמיפלגה הליברלית כל אחד חשב שמגיע לו לפחות להיות מנכ"ל — מיניתי את שלמה אבני ו"ל שהיה מפא"יניק, אבי המפא"יניקים, אבל ידעתי שהוא איש טוב. לקחתי את האיש מבפנים, מפני שרציתי לבנות מחדש את המערכת מבפנים, כי המישר היה ממוטט. אותו הדבר עשיתי במישרד המיסחר-הרעהעשייה.

אני חושב שאתה עושה טוב אם אתה לוקח את האיש מס' 2. אם הוא איש טוב, למה לא? הוא כבר יודע איזה שגיאות לא לעשות. הוא כבר למד, והוא רוצה להוכיח את עצמו. ואם תבדוק את שבע השנים של כמישרד-המיסחר-הרעהעשייה, תמצא שכל כמישרד-המיסחר-הרעהעשייה חלקם עוד יושבים היום.

שמעתי את מה שאמר לי ספיר, שקשה מאוד כשר לברור את העצה הטובה מהעצה הטפלה. למה? אם אין לך אנשים טובים סביבך, אם אומרים לך את מה שאתה רוצה לשי-

מוע — וזה נעים מאוד שאומרים לך את מה שאתה רוצה לשמוע.

כשאני צריך להחליט החלטה חשובה, אני אשתדל לעשות את זה בתקופה של שבועיים-שלושה. אני רושם לי את ההחלטה שלי, ואם אחרי שלושה שבועות אני רואה שלא שיניתי מההחלטה שאותה רשמתי לעצמי, אני אומר זו היתה ההחלטה הנכונה. זה בהקשר ליוסף ספיר.

בימי יוסף ספיר המיסלגה היתה אחרת?

אתה חושב שלא היו בעיות? אני כותב מוזכרו של יוסף ספיר הייתי, כביכול, בתפי קיר של מרכז ארבעת השנים הציוניים כלליים. הייתי ילד. הייתי בן 20. יצאתי מן הצבא...

בשנות ה-50?

כן, בשנות ה-50, ב-1952 יצאתי מהצבא. ולשמוע את הוויכוחים בין יוסף סרלין וספיר — כולם מנוחמים עדן — בין ספיר ובין ישראל רוקח — פרץ ברנשטיין, עד שהוא הפסיק להגיד מילה, אלה כבר ביטלו לו תבשיל.

הוא היה הולנדי, הוא דיבר לא?

הולנדי, הוא היה אדם נחמד, אבל אחר-כך הידרדרנו, וכמיפלגה מדורדרת מצאנו נחמה בצל תנועת-החרות, ובמיפלגה שלנו היו לנו בעיות פנימיות של ארבעה חברים שעמדו בצמרת המיפלגה, ואני לא יכולתי להסתדר עם מודעי, ואני לא חושב שהאשמה בי.

מודעי הוא נושא מרתק. הוא נמצא עכשיו בברית עם אריאל שרון ודויד לוי. אפשר לומר שאתה בברית עם יצחק שמיר והזרם המרכזי בחרות.

אני מתכוון לזרם המרכזי בחרות. התמונה נראית לי כך: חלק מרכזי זה בחרות זו אל המרכז, ולמעשה תפס את המקום של המיסלגה הליברלית בתקופת ספיר ורוקח, וחלק מחרות נשאר בימיו הקיצוניים. המיפלגה הליברלית התפלגה לשני חלקים. אתה וניסים נמצאים עם הפלג המתון-יחסית של חרות, ומודעי הצטרף אל פלג הימין הקיצוני. היית אומר שזה תואם את המציאות?

למעשה אנחנו ממשכים בדרך שבה הלכנו במשך שנים רבות. אם אתה זוכר, מי נתן את התמיכה הבלתי-מסוייגת ליוזמת השלום של בניגין הליברלים. בתוככי חרות היו הרי חילוקי-דעות.

אז גם שרון תמך בבניגין. אני לא יכול להסביר את שרון, לא ב'77 ולא ב'89. אבל אנחנו תמכנו בעיקרון. גם כמצע הראשון של גח"ל, הליברלים לא היו אלו שאמרו "שתי גדות לירדו".

הם הסתייגו מזה בפירוש, בהסכמ-גח"ל?

אני מדבר על 1965, הסתייגנו בפירוש ואמרנו שאם יהיה מצב של שלום, אז צריך לקחת בחשבון שאמנם יש לנו זכות, אבל אין זאת אומרת שאנחנו הייבים לממש את הזכות.

זהו בדיוק מה שאומר יצחק רבין.

יש אומרים שנוצר בארץ גוש מרכזי, הכולל את הזרם המתון של הליברל, בהנהגת יצחק שמיר, שאי תה שייך אליו, והזרם המרכזי-ימני של מיפלגת-העבודה, שייצחק רבין מנהיג אותה. תיאור זה נראה לך? הלוואי וזה היה קם.

המפסידנים

מדוע רץ נתן וולוך לראשות העיר תל-אביב? ושמואל פרסבורג בירושלים? למה מתקש ויקטור תייר לנחול מפלה כל ארבע שנים? הנה התשובה

גידעון סער-סרצ'וסקי

היא, כמוכן, בהתאם לגודל התפקיד שעליו נערכת ההתמודדות. בכל מיקרה, המתמודד יזכה להשיפה שלא היתה מנתחלקו לולא היה מתמודד.

כטוח ארוך יותר, המתמודד יצטרך להש"קיע בחשיפה פחות כשלב הבא. עצם החשיפה מעלה אותו למודעות של האנשים, והוא הופך לגורם כלשהו (ולוא זעיר) במישחק-הכוחות. יתכן שיציעו לו כל מיני "דילים" וקוא-ליציות, ופיצוי תמורת ירידה מההתמודדות. שיקול רציונלי בודק את כל האלטרנטיבות. במיקרה זה, ההנחה היא שגם הפסד אינו יכול לפגוע במעמדו, הוא חייב לפרוץ קדימה, ואין לו דרך אחרת.

שיקול אפשרי אחר: הרצון להעלות נושא מסויים לסדר-היום הציבורי. כמו, למשל, "הסימס", שרצו לבטל את מס-ההכנסה. חשוב להם שידרו על הנושא שלהם, שתהיה לו מודעות ציבורית.

אין ציפיות גבוהות מהם, וכאשר אין ציפיות — אין גם אכזבות. המפסידן יכול רק להפתיע, להרויח. ככל שסיכויי המועמד נראים סררית-יקווה לפני המאבק — כך גם קטנה יותר בעייתו לנחם את עצמו על הכי-שלו, וכך גם ייקל עליו להצדיק את תבוסתו כלפייחור.

יש גם סיבות יותר פסיכולוגיות להסכר התופעה. חוקר בשם לאסול כתב על אנשים בעלי תכונות אישיות של שאיפה להשגת עוצמה. אלה הם אנשים המקרישים את חייהם להשגת עוצמה. הם חיים בשביל זה. זהו הטייפוס הפוליטי. עיסוקו בפוליטיקה הוא פיצוי על הערכה עצמית נמוכה.

אצל אדם כזה המניעים הפרטיים הם הקובעים, למרות שיסכרי את מהלכיו ויצ"דקם כמנוחי הכלל ובמניעים ציבוריים, כ"כ חשוב לו מאוד הנושא האיש, שידע שנילחם על משהו, חשוב לו לפרוץ. בהתמודדות הוא משיג ניסיון פוליטי מצטבר, קשרים פוליטיים, מגע רב יותר עם מוקדי עוצמה ותיקשורת.

לפי הד"ר כנרדור גבריאלי מאוניברסיטת חיפה, הפוליטיקה היא תגמול בפני עצמו. התגמול החשוב ביותר בפוליטיקה מתבטא בהנאה מעצם המעורבות בתהליך. לא רק בהשגת התפקיד, אלא גם בעצם ההתמודדות עליו, ולכן יש תגמול גם בהתמודדות חסרת-סיכויים.

הפוליטיקה מושכת רבים שאינם יכולים להשיג קידום בדרך אחרת. ערוצים אחרים סגורים לפניהם, בערוץ הפוליטי קל יותר להתקדם. גם ההתרגשות של התחרות, רגעים מע"טים ומיידים, תחושת "מלך ליום אחד" — נותנים סיפוק למתמודד.

חוקר בשם ריווידי מאיו עשה מחקר על חברי-הקונגרס בארצות-הברית וטען: ככל שתתמודד יותר, סיכוייך להיבחר בבחירות הבאות טובים יותר. דוגמה טובה לכך היא של רונלד רגן. הוא

ה חיים הפוליטיים רצופים בהתמודדותיות. על כל ג'וב המתפנה יש קופצים רבים. אחד זוכה, הרוב מפסידים. התופעה של "מועמדי-קש" — מועמדים סרריכיסוי מלכתחילה בעיני הכל (וברד"כ, כלל, גם אם לא יודו בכך, בעיני עצמם) מוכרת לכל בחיים הפוליטיים.

מדוע הם רצים לתבוסתם? מדוע הם מבזיזים כסף, אנרגיה וזמן יקר במאבק סררי-סיכוי? אז זה ביקשו ירון לוינסון וחברו אייל בוגוסלבסקי לחקור, במסגרת לימודי התואר השני בחוג למרעה-המדינה באוניברסיטת תל-אביב. מה העלו בחכתם האקדמית? ירון לוינסון השיב לשאלות.

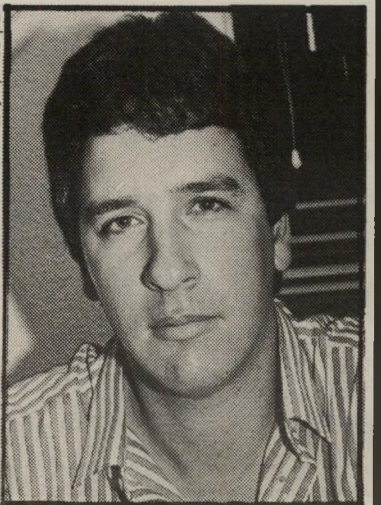
מדוע בחרתם בכלל בנושא הזה של מפסידנים פוליטיים?

אנחנו טוענים שמרעה-המדינה עוסק בדרך כלל בניצחונות ובמנצחים. למעשה רוב הפוליטיקאים מפסידים ולא מנצחים. למרות זאת, הכל מתייחסים בדרך-כלל רק למנצחים ולנבחרים. רצינו דווקא להסתכל בפוליטיקה מנקודת-המבט של המפסידים. התמקדנו בניסיון לחקור ולהבין את ההחלטה של פוליטיקאים, היודעים שהם הולכים להפסיד, להתמודד בכל זאת.

למה הם עושים זאת?

המסקנה הסופית, שאליה הגענו, היא ש"זאת בכל זאת החלטה רציונלית מבחינת המיפסידן, ולא איזשהו שייגעון. המתמודד הוולך להפסיד עשה שיקול אישי רציונלי, והבין שגם אם יפסיד — תעלינה מנייתו הפוליטית.

קודם כל: הוא תמיד מתמודד על תפקיד שהוא בשלב אחד גבוה ממה שהיה לו קודם לכן. המפסידן כמעט שאינו מתמודד א-י-פ-עם על תפקיד בשלב הירארכי נמוך יותר. מהרגע שהוא מתמודד הוא נחשף ציבורית. החשיפה

חוקר לוינסון כונד כל הסיכויים